

Csány László emlékezete

1849. október 10-én reggel hat órakor a pesti Újépület melletti fapiacon két férfit vezettek az akasztófa alá. Egyikük, Csány László 59 éves volt, de alkata, járása alapján jóval öregebbnek látszott. A másik elítélt, Jeszenák János báró, éppen 10 évvel volt fiatalabb társánál. Először Jeszenákot szólította a hóhér. A jó kiállítású férfiú néhány másodperc múlva megszűnt élni. Csány hidegvérrel nézte társa kivégzését. A kirendelt táborig pap kímélni akarván, így szólt hozzá: „Öregúr! Ne nézze, forduljon el!”. Mire Csány állítólag így felelt: „No hát miért ne nézném? Hiszen, hozzá kell szoknom”. Csány még szólni akart az összegyűltekhez, de szavait a kirendelt katonaság dobszava elnyomta.

A két kivégzett személy a magyar politikai elithez tartozott. *Jeszenák* János Nyitra megye főispánja, majd ennek és Esztergom megyének kormánybiztosa, a főrendiház tagja, 1848 szeptemberétől fontos szolgálatokat tett az önvédelmi harc ügyének. Komoly szerepet játszott az ellenséges szlovák mozgalmak felszámolásában, a lipótvári erőd magyar kézre juttatásában, a felvidéki újoncozásban, s 1849 telén Komárom ellátásában. *Csány* László „bűnlistája” még hosszabb volt. 1848 nyarán és őszén királyi biztосként megakadályozta a drávai hadtest felbomlását, eltávolította az ellenséges érzelmű tiszteket. Októberben kormánybiztосként, az osztrák határ átlépése mellett agitált, november-decemberben a feldunai hadsereg újjászervezésében játszott Görgeyével egyenértékű szerepet. 1849. január végétől május elejéig erdélyi teljhatalmú országos biztосként Bem sikereinek egyik kovácsa, majd a Szemere-kormány közmunka- és közlekedésügyi minisztereként a hadiszállítások és a védelmi építkezések egyik irányítója volt. 1849 nyarán Zala megyében képviselővé is választották. E tisztségek bármelyike – leszámítva a képviselőiséget – elegendő volt 1849 őszén a halálos ítélethez, hát még ha valaki olyan tevékeny volt bennük, mint Csány. Az ítélet nem is bíbelődött a részletekkel: „az ő különféle, a forradalmi kormány által reájuk ruházott hivatalos állásukban kezdetől fogva a forradalmi mozgalom végéig minden hatalmukban álló eszközt a forradalom győzelmére használták fel; az erre szükséges határozatokat és rendszabályokat maguk vezették és hajtották végre, s így első sorban azon voltak, hogy a legmagasabb trón megdőljön, s az államkötelék kettészakadjon” – indokolta a hadbíróság a halálos ítéletet.

Csány László egyike a magyar reformmozgalom és a forradalom legrokonszenvesebb alakjainak. 1790-ben született a Zala megyei Alsócsányban, apja Csány Bernát, anyja Bessenyei Anna volt. Születésének pontos dátumát egyelőre nem ismerjük, mert a község anyakönyvei 1806-ban elégték. Lászlónak három testvére volt, Vendel, István és Zsuzsanna. Hatéves korában elveszítette édesapját. Tanulmányait Szombathelyen, Zágábban, majd Győrben folytatta. 1809-ben tanúja volt a győri csatának, s állítólag beállt a nemesi felkelők közé is. 1810-től a 9. (Frimont) huszárezredben szolgált, 1813-ig kadétként, majd az 5. (Szárd király) huszárezredbe került alhadnagyként. Itt katonáskodott együtt Püspöky Jánossal, Franz Ottingerrel és Mészáros Lázárral. 1815-ben Széchenyi István oldalán részt vett a Joachim Murat ellen vívott nápolyi hadjáratban is. Ennek során súlyosan megsebesült, s 1818-ban elhagyta a katonai szolgálatot.

Csány sohasem nősült meg, noha állítólag gyengéd szálak fűzték Deák Klárához. A család hiányát rokonai és barátai körében igyekezett pótolni. Nővérét, Csány Zsuzsannát katonatársa, Püspöky János vette el, s Csány sajátjaként szerette fiukat, Gráciánt. Hasonlóan szívélyes viszony fűzte birtokszomszédjához, Schmidegg Józsefhez is, s ennek halála után fiának, Kálmánnak nevelőapja volt.

Csány László kb. 1200 holdon gazdálkodott, de a birtoknak csak kis része volt szántóföld. Állandó betegeskedése és gyógykezeltetése rengeteg pénzt emésztett fel, s ezért 1843-ban – miután adósságai már 44 000 forintra rúgtak, a birtok éves jövedelme pedig 1000 forint volt – 1200 forintos évjáradék fejében eladta birtokait, s ettől kezdve csak a közügyeknek élt.

Csány politikai pályája 1823-ban kezdődött, amikor a megyegyűlésen felszólalt a kormányzat törvénytelen újoncoztatása ellen. 1824-ben táblabíróvá nevezték ki, 1831-ben pedig már az országgyűlési rendszeres munkálatokat felülvizsgáló megyei bizottság tagja volt. Csány kezdetől fogva a zalai reformellenzék soraiba tartozott, de a liberális eszmék képviselője mellett kitűnő érzékkel alkalmazta a hagyományos rendi sérelmi politika eszköztárát, mind elméletben, mind a tisztújítások és követválasztások során oly szükséges gyakorlatban.

1837-ben, a reformellenzék tagjai ellen indított perek során a kormányzat őt is megpróbálta perbe fogni, amikor Kossuth letartóztatása miatt kemény szavakkal illette a nádort, majd zsarnoksággal vádolta a kormányzatot. A hűtlenségi, sőt, felségsértési perrel fenyegető helyzetben (ez utóbbi büntetése halál is lehetett) a megyéből megidézett tanúk mindannyian Csány mellett vallottak, s ilyen módon a kormányzat kísérlete kudarcba fulladt.

1839-ben komoly szerepet játszott a zalai ellenzék egységének megőrzésében és Deák Ferenc követté választásában, az 1839-1840-es országgyűlés idején pedig egyike volt azoknak a megyei ellenzéki vezetőknek, akiknek hatására a megyegyűlések állandó pótutasításokkal látták el Deákot. 1840-ben a megyei tisztújítás során a Csány vezette ellenzék teljes győzelmet aratott. 1843-ban a zalai követválasztási küzdelmek során Csány ismét Deák mellett korteskedett, s noha a küzdelmek végül az ellenzék győzelmét hozták, Deák a választás nem tiszta módszerei, a korteskedések és a 10 halálos áldozattal járó összetűzések miatt nem fogadta el a követséget. Csány ezen őszintén felháborodott, s hírlapi nyilatkozatban támadta meg Deákot, de Kossuth csak 1844 januárjában közölte Csány és társai nyilatkozatát. Csány eladta birtokait, s a megyéből történő elköltözése miatt 1844 tavaszára a zalai ellenzék széthullott, s a konzervatívok a június 10-i tisztújításon átvették a hatalmat a megyében. Győzelmük azonban kérészerű volt; rövidesen helyreállt a megyében az ellenzékiek és konzervatívok közötti egyensúly.

Csány egyike volt azoknak a politikusoknak, akik a közvéleményt az illírizmusra, a horvát nemzeti mozgalom magyarellenes céljaira és ennek veszélyeire figyelmeztették. 1843-tól a megyei Védegylet egyik legbuzgóbb szervezője volt, s nevéhez fűződik a nagykanizsai Takarékpénztár 1845. évi alapítása is, ami a zalai védegyleti mozgalom egyik legmaradandóbb eredményének bizonyult.

Amikor a kormányzat 1845-ben adminisztrátorokat (főispáni helytartókat) nevezett ki az egyes megyékbe, Zala megyében egy viszonylag jóindulatú arisztokrata, Festetics Leó gróf kapta ezt a tiszteletet. Csány minden módon igyekezett megkeseríteni Festetics életét. 1846-ig egyike volt azoknak a zalai politikusoknak, akik állandóan felhívták a figyelmet az adminisztrátori rendszer törvénytelenységére és a rendeleti kormányzás veszélyeire.

1847-től kezdve Csány nem vett részt a zalai politikai életben, annál tevékenyebben kapcsolódott viszont be az ellenzék országos szervezésébe. Már 1845. november 18-án ott volt azon az ellenzéki értekezleten, amely elsőként mondta ki a programadás szükségességét. 1847 januárjában belépett a pesti Ellenzéki Körbe. Sűrűn levelezett Perczel Mórral és Madarász Józseffel, de az ellenzék más tagjaival is.

1848. márciusában Pesten volt, s ott volt az Ellenzéki Kör azon ülésén is, amely Kossuth március 3-i felirati javaslatáról értesülve kimondta egy programszerű nyilatkozat kiadásának szükségét. Ezt a nyilatkozatot, a 12 pont első változatát március 13-án fogadta el a Kör ülése. Március 14-én a Kör ülésében ő is amellet érvelt, hogy a nyilatkozat véglegesítésére ellenzéki értekezletet kell összehívni.

A Kör radikális ifjúsága másnap, március 15-én áthúzta Csány és társai számítását, amikor előző napi javaslatukhoz híven, a tömegek mozgósításával adtak nyomatékot a 12 pont követeléseinek. Csány a pesti városházánál csatlakozott a forradalmi tömeghez, s igyekezett mérséklőleg hatni az eseményekre. Március 17-én beválasztották a Közbátorsági Választmányba, s ettől kezdve főleg a nemzetőrség szervezése körül kamatoztatta képességeit. Amikor Batthyány a fővárosba küldte a Miniszteri Országos Ideiglenes Bizottmányt (MOIB), ennek tagjai, Szemere Bertalan, Klauzál Gábor és Pulszky Ferenc gyakran kértek tanácsot Csánytól. Amikor pedig a Nyugat-Dunántúlon parasztmozgalmakra és antiszemita zavargásokra került sor, a MOIB Csányt és Széll Józsefet, Vas megye alispánját bízta meg a rend helyreállításával.

Csány és Széll megbízatása Vas, Zala, Veszprém és Sopron megyék, valamint Sopron, Kőszeg és Ruszt szabad királyi városok területére szólt. Április 28-án Somogy megyét is hatóságuk alá rendelték. A két biztos a katonaság felvonultatásával vetett véget a mozgalmaknak. Az antiszemita mozgalmak május elejére lényegében lecsillapultak, a parasztmozgalmakkal, a föld-, erdő- és legelőfoglalásokkal azonban Csánynak még 1848 augusztusában is bajlódnia kellett. Noha statáriális joggal rendelkeztek, egyetlen halálos ítélet, s egyetlen botlás sem kísérte működésüket. A közrend helyreállításával május 20-án Sopronba és

Veszprémbe Szemere Bertalan belügyminiszter, Hunkár Antalt nevezte ki május 23-án pedig Vas megyét vette ki Csány biztossága alól.

Csány már május közepén több jelentésben figyelmeztette a Batthyány-kormányt a Horvátország és az illír mozgalom részéről fenyegető veszélyre, így Szemere június 2-án őt bízta meg Zala, Somogy, Baranya és Tolna megyék, illetve Pécs szabad királyi város királyi biztosságával és a Dráva-vonal védelmének megszervezésével, valamint azzal a feladattal, hogy a Dráva vonalán összehívandó 4000 főnyi sorkatonasággal és a rendelkezésére bocsátandó, 14 000 főnyi mozgósított megyei nemzetőrséggel tartsa figyelemmel a túlparton történeteket. A később kiadott rendeletek szerint Fejér, Vas, Sopron és Veszprém megyék nemzetőrségével is rendelkezhetett.

A 250-290 kilométer hosszú szakaszon ez az erő csak határőrizeti feladatokat láthatott el, és semmi esetre sem volt alkalmas még helyi támadó akciókra sem. A mozgósítás során július közepén azonban ennek a létszámnak a kétszerese, 29 000 fő került a Dráva mentére. A védvonalon található reguláris katonaságot négy soryalag zászlóalj, egy honvédszászlóalj, egy vértesezred, két század könnyűlovas (cheveaux-légers) és hat század huszár, a tüzérséget négy üteg (összesen 24 löveg) alkotta. A teljes létszám tehát valamivel meghaladhatta a 35 000 főt. Ez az erő azonban csak július végéig volt ilyen jelentős. Ekkor két sorezredi zászlóaljat és több ezer nemzetőrt a bácskai hadszíntérre vezényeltek át. A későbbiekben újabb századok, egy honvédszászlóalj és két század önkéntes érkezett az őrvonal erősítésére. A létszám szeptember elejére a július közepéhez képest kb. 10 000 fővel csökkent.

Ennél is nagyobb probléma volt azonban, hogy a nem magyar kiegészítésű csapatokról kiderült: nem lehet megbízni bennük. A drávai őrvonal parancsnokává kinevezett Franz Ottinger vezérőrnagy augusztus elején megparancsolta a reguláris katonaságnak, hogy ha a horvátok betörnének a Muraközbe, ne tanúsítsanak ellenállást, hanem harc nélkül vonuljanak vissza. A parancsról Csány sem tudott. Csány erre lemondott a biztosságról, de még el sem küldte erről szóló levelét, amikor Ottinger bejelentette: leteszi a parancsnokságot.

Csáynak nem volt könnyű dolga a továbbiakban sem. Az új főparancsnok Teleki Ádám ugyan közelebb vonta csapatait a Drávához, de amikor 1848. szeptember 4-én az uralkodó Jellasicsot visszahelyezte báni méltóságába, elbizonytalanodott. Miután pedig a bán csapatai előbb a Muraközbe, majd a Murán átkelve, a Dunántúlra nyomultak be, Teleki a harc nélküli visszavonulás mellett döntött. Csáynak nem kis erőfeszítésébe került, hogy a tiszteket meggyőzze a további ellenállás értelméről és törvényességéről. Teleki után István nádor, majd Móga János altábornagy vette át a főparancsnokságot, szeptember 29-én az ő parancsnoksága alatt verte vissza Jellasics támadását.

Pákozdt után Csány először nem értett egyet a háromnapos fegyverszünettel, de aztán a katonák meggyőzték ennek indokoltságáról. Jellaics üldözése során értesült a bécsi forradalomról, s ettől kezdve álláspontja egyértelmű volt: a magyar hadseregnek érdeke és morális kötelessége Bécs felmentése. Álláspontját azonban nem sikerült érvényre juttatnia. Amikor pedig az Országos Honvédelmi Bizottmány (OHB) a táborba küldte Pázmándy Dénest, a képviselőház elnökét, Csány egyike lett a táborban működő többi kormánybiztosnak, aki csupán egy szavazattal, de nem eldöntő súllyal vehetett részt a haditanácsokon. A harmadik határátlépés és az október 30-i schwechati vereség után Móga távozott a hadsereg éléről, s a feldunai hadsereg parancsnokságát Görgey Artúr vezérőrnagy kapta.

Görgeynek Csányval egyetlen komolyabb konfliktusa volt: a tábornok 1848 november elején szerette volna elérni, hogy a tisztí előléptetéseket századosig kizárólag reá bizzák, s Csány ragaszkodott ahhoz, hogy a felterjesztéseket, mint a polgári hatalom képviselője, ő is aláírja. Csány attól tartott, hogy ha a főtiszti kinevezéseket egyedül a fővezérre bizzák, a tisztikar jelentős része az illető személyéhez, nem pedig a kormányzathoz fog kötődni, s ezzel megteremtődhetnek a polgári hatalomtól független katonai hatalom, a katonai diktatúra alapjai. Görgey elfogadta Csány szempontjait, s az OHB is ilyen módon rendezte a kérdést.

Csány területi illetékessége Pozsony, Nyitra, Moson, Sopron, Komárom, Győr megyék területére terjedt ki, de bizonyos kérdésekben Fejér, Veszprém és Vas megyékkel is rendelkezhetett. Az ő feladata volt a helyi gabonakészletek elszállíttatásának, a pótlóvadász, a hadsereg-felszerelés ügyeinek intézése. Kossuth diplomáciai próbálkozások lebonyolításával is

megbíztá, s ő intézte a polgári hírszerzés ügyeit is. Másfél hónapos tevékenységének komoly szerepe volt abban, hogy a feldunai hadtest valódi hadsereggé kovácsolódott.

A december közepén megindult osztrák támadás során Csány optimistábbán ítélte meg a hadjárat katonai esélyeit, mint Görgey, s az volt a véleménye, van esély arra, hogy az ellenséggel a siker reményében szembeszálljanak. Amikor 1849. január 2-án Pesten az Emmerling-fogadóban, Csány szállásán összeült a haditanács, Csány úgy vélte, hogy a hadsereg egészének a Tisza-vonal védelmére kellene visszavonulnia. Nem értett egyet Görgey azon tervével, hogy a feldunai hadtest diverziós céllal észak-nyugat felé, az ostromlott Lipótvár felmentésére induljon, majd pedig a bányavárosokon keresztül érje el a Tiszát. A főváros feladása után – légúti betegsége miatt – nem követte a feldunai hadtestet, hanem Debrecenbe ment. Itt komoly szerepet játszott abban, hogy sikerült megszilárdítani a magyar kormányzat helyzetét.

Kossuth január 27-én Erdély teljhatalmú országos biztosává nevezte ki Csányt. Csány január 30-án már Kolozsvárott volt, s az ezt követő, közel három és fél hónapban többnyire innen intézte a hadseregellátás, a közigazgatás, a politikai rendezés megannyi ügyét. Csány eddig számára ismerős terepen mozgott, hiszen korábbi biztosságainak színhelye jobbra az általa ismert dunántúli megyékre esett. Erdély azonban minden tekintetben különböző volt a magyarországi és ezen belül a dunántúli viszonyoktól. Csány itt archaikusabb berendezkedésű, nem csupán társadalmi, de etnikai konfliktusok által is megosztott országgrészbe került. 1848. szeptember közepétől december végéig olyan hadsereg mellett működött, amelynek a kormányzat igyekezett mindent megadni, akár a többi hadszíntér fegyveres erőinek rovására is. Erdély mellékhadszíntér volt, ahová kevesebb pénz, kevesebb lőszer és fegyver jutott, mint a magyarországi hadszíntér számára. (Jóllehet, éppen Csány biztosságának kezdetén kb. 7500 katonát vezényeltek át Magyarországról Erdélybe). Mindehhez járult az erdélyi fővezér, Bem habitusa is. Bem ugyanolyan öntörvényű személyiség volt, mint Csány. Míg azonban Csány kezdeti intézkedéseiben az erdélyi viszonyokkal való ismeretlenség miatt óvatos volt, addig Bem egy hályogkovács maga-biztosságával igyekezett rendet teremteni Erdélyben. Ebbéli foglalatosságában a polgári közigazgatást, s ennek fejét, Csányt inkább akadálynak, mint egyenrangú félnek tekintette. Csány Ottingeren és Telekin kívül senkiről nem írt olyan kemény, sokszor igazságtalan sorokat, mint Bemről. Még Bem kétségtelen katonai sikereit is lekicsinyelte, vagy csupán a tábornok szerencsével párosult felelőtlenségével magyarázta.

Kossuth 1849. április 20-án hívta meg Csányt az új minisztériumba a közmunka- és közlekedésügyi minisztérium vezetésére. Csánynak jó személyes kapcsolata volt a kijelölt miniszterek többségével, Görgeyvel és Duschekkel kimondottan baráti viszonyt ápolt. Május közepén érkezett Debrecenbe, letette a miniszteri esküt, s minisztériuma megszervezéséhez fogott. Csány nem „szakértő”, hanem politikussal miniszter volt, s ezért igyekezett megfelelő szakembergárdát toborozni maga mellé. Ezzel magyarázható, hogy a közlekedési osztály élére azt a Kovács Lajost nevezte ki, aki Széchenyi időszakában már betöltötte ezt a pozíciót, s aki politikailag igen messze állt mind Kossuthtól, mind Csánytól.

Az új miniszter ténykedésének nem voltak, nem is igen lehettek látványos eredményei: jórészt a katonai szállításokhoz szükséges infrastrukturális feltételeket, így a gőzhajózás és a vasút működésének feltételeit kellett megteremtenie. Igyekezett folytatni a már megkezdett vasútépítési munkákat, és megtenni az előkészületeket a tervezett erdélyi vasútvonal kiépítése érdekében.

Csánynak közben komoly politikai feladatok is jutottak. Június elején azt javasolta, hogy a kormány adjon általános amnesztiát a megtérő bűnösöknek, a minisztérium azonban leszavazta előterjesztését. Bár érezte a kormányon belüli nézeteltéréseket, Csány még akkor is védte Görgeyt, amikor az június elején nyíltan kritizálta a Függetlenségi Nyilatkozatot. Június közepén elkísérte Kossuthot nagyváradi útjára, amikor a kormányzó Bessel találkozott. Vukovics Sebő visszaemlékezése szerint Kossuth Bem iránt lelkesülten tért vissza az útról, Csány és Kossuth viszonya viszont ezt követően éppen emiatt meglazult. Június 30-án Csány is tagja volt annak a küldöttségnek, amely Kossuthnak a komáromi összpontosítás feladásáról és a szegedi összpontosításról szóló rendeletét Görgeyhez vitte, s ennek is lehetett némi szerepe abban, hogy Görgey – fenntartásai ellenére – megígérte a katasztrofális haditerv

teljesítését. Az újabb fővezéri válság, Görgey leváltása és Mészáros Lázár kinevezése után Csány úgy vélte: csak Kossuth fővezérsége vethet véget a vezérek közötti viszálykodásnak. E véleményét azonban a kormány legtöbb tagja nem pártolta. Ugyanakkor mindent megtett a Görgey és Kossuth közötti nézeteltérések kiegyenlítése érdekében. Érthető hát, hogy amikor az augusztus 9-i temesvári vereség után Görgey követelte a legfőbb hatalom átadását, Csány pártolta Görgeyt, s ő eszközölte ki Kossuthnál a kormányzó és a kormány lemondását.

A lemondás után csatlakozott a Görgey vezette feldunai hadsereghez, s augusztus 13-án, Világosnál került fogságba. Csányt – mint a többi katonát és polgári személyt – augusztus végén adták át a cs. kir. hadseregnek. Csány szeptember 17-én érkezett Pestre, ahol szeptember 26-án hadbíróóság elé állították. Egyetlen alkalommal hallgatták ki, s a vád felségárulás volt. Az ítéletet Johann Kempen von Fichtenstamm altábornagy, pesti katonai kerületi parancsnok október 8-án éjjel írta alá, s október 9-én olvasták fel azt az Újépület udvarán. (Kempen és Csány nem ekkor „találkoztak” először; Kempen 1848 őszén egyike volt a horvát hadsereg hadosztályparancsnokainak). Az ítéletet október 10-én reggel 6 órakor hajtották végre.

„Csány László útlelél és elegendő pénz birtokában száműzhető volna önmagát, hogy megmenthesse életét – írta róla Pálffy János. – Ő nem tette. Ő tudta, hogy minden nagy és szent ügynek vértanúkra van szüksége, s ő érezte, mint isteni kijelentést lelkében, hogy hivatva van a többi vértanúkkal együtt megváltani tiszta és erényes életével nemzetét jövőjét”.

Hermann Róbert

„Csodálatos szervezettséget hozott létre a vállalat a semmiből”

Buda Ernő olajipari bányamérnökkel beszélget *Kozma Huba*

- *Itt laksz a nagykanizsai MAORT-lakótelepen, mely a magyarországi olajbányászat ős- és hőskorára emlékeztet jeles mérnökök neveit viselő utcaneveivel, jellegzetes épületeivel. Honnan indulnál, s hogyan kerültél ide?*

A családi visszaemlékezés szerint apám ága öt generáción keresztül bányász volt. Természetesen ez nem olajbányászatot jelentett akkoriban. Ők ércbányászok voltak, akik az ország különböző bányáiban dolgoztak, és amikor kifogyott az érc, tovább vándoroltak. Apai nagyapám az erdélyi Petrozsényben és Resicán dolgozott, Selmezbányán végzett bánya- és kohómérnök volt. Édesapám a bányászat adminisztrációjában dolgozott egy Krassó-Szörény megyei kis településen, Stájerlakaninán, ez később azért vált ismeretessé, mert az országban először itt ismerték meg a szénteleppel összefüggésben a kőolajat is, ötezer tonna kőolajat termeltek abból a palából, amit ott bányásztak. Akkor termeltek kőolajat, amikor a dízel-motort még nem fedték fel. Benzínmotor már volt, Otto-motor ugyancsak, kenőolajként használták akkor ezt az ásványkincset. Erről a telepről 1913-ban édesapámat Sopron mellé egy kis bányatelepre, Brennbergbányára helyezték, mert az erdélyi vállalat megvette ezt a kőszéntelepet. Ez volt Magyarország legrégebben művelésbe fogott szénlelőhelye, 1735-től bányászkodtak már ezen a helyen. Ötezer ötszáz kalória volt az itt felszínre hozott szén kalóriaértéke. Ennek a bányatelepnek az igazgatását német nyelvről magyarra akarták átállítani, és emiatt került édesapám az új vállalat megbízásából irodafőnököknek Brennbergbányára. Ott nősült meg 1913-ban, a mázsameszter leányát, Masznák Jankát vette feleségül, aki akkor tizenhat